

Kaikki mitä haluat tietää tästä päivästä

SEPPO HELMINEN

Paholaisen haarukka on optinen harha. Näkökulma ratkaisee, montako piikkiä haarukassa näet, jos yleensä näet mitään. Kysymys on illuusiosta. Ja illuusiosta Seppälä juuri kirjoittaa, markkinoiden ja taiteen illuusiosta. Suomessa asuva saksalainen kääntäjä Stefan Moser on moittinut suomalaista kaunokirjallisuutta epäyhteiskunnallisuudesta. No tässä kirjassa sitä yhteiskuntaa ainakin on. Seppälä on lukenut aikaamme tarkkaakin tarkemmin, niin, että tulos, kirja, alkaa lukea lukijaa. Ainakin minua.

Aforistiset kärjistykset löytävät maalinsa, olipa kysymys siten yhteiskunnan tilasta tai lukijan illuusiosta. Romaaniteknisesti kirja on kriitikon mielestä loistava, lukijan kannalta vaikea. Molempi totta. Alkusivuilta ei oikein tiedä ja tunnista, kuka on äänessä. Mutta sen alkaa tunnistaa, että ääni on rahan.

Seppälä on rakentanut henkilöitä, ja nämä henkilöt luovat fiktioita. Todellisuus ja fiktio sekoittuvat. Varallisuudenhoidaja Lari Laine päästelee armotonta analyysiä talouselämän lainalaisuuksista. Se on jonkinlaista virtuaalimaailman realisointia. Hänenlaisensa saavat varallisuuden sijoittelun kuulostamaan huo-

lehtimiselta. He ovat yhteisön pappeja, shamaaneja, joiden uskotaan saavan ihmisten puolesta yhteyden tuonpuoleiseen:

”Meidän toimintamme oli yhtä rationaalista kuin Jeesuksen lihan syöminen ja veren juominen kirkossa. Me olimme uusi Jumala, jonka ne saattoivat tunnistaa ja hyväksyä sen jälkeen, kun vanha oli tapettu. Pappi Eelin pojat kävivät varastamassa uhrilihaa alttarilta, ottivat pappien osuudesta ja kiristivät uhraajia.”

Usko oli niin vahva, ettei ensimmäinenkään kysy, miksi varainhoitaja on jäänyt palkolliseksi, jos hän todella osaa panna rahan poikimaan. Mikä on kova todellisuus? Toiveista, peloista turvallisuuskaipeusta ja harhakuvista hatarasti kyhätty kuvitelma. Laineen armottomat lauseet kuorivat huolehtivasta hoitajasta (nykyuutisoitua hyväksikäyttäen) insuliinilla vanhuksia tappavan hoiturin.

Eivät pääse taiteen tai taiteilijuuden illuusiotaan helpolla. Komea on tölväisy kirjalliseen suuntaan, kun Seppälä kertoo, että koska viktoriaanisen ajan Britanniassa ei ollut sopivaa puhua käymälöistä eikä tarpeiden tekemisestä, vessapaperia myytiin häveliäisyssyistä kirjan muodossa. Sitten hän onkin jo nykykirjan päähenkilön, matkustelevan

Juha Seppälä
Paholaisen haarukka
WSOY, 2008

metroseksuaalin, kimpussa. Heidänlaisiaan tarvitaan, jotta

”niiden luojat, kosteasilmäiset spanielit, olisivat saaneet pääsilytyksen ja tunnustuksen siitä, että he auttoivat ihmisiä löytämään sen mikä niiltä oli hukassa, itsensä. Eivät ne löytäneet, koska kirjat olivat pelkkiä linkityksiä naistenlehtien sivuille.”

Todelliset ongelmat aiheina sivuutetaan, koska ne ovat liian suuria eivätkä taiteentekijät tiedä niistä mitään.

”Taiteessa yhteiskunnallisen ongelman edellytys oli, että sen ympärille oli rakennettavissa hype, markkinoitava tuote.”

Lari Laineen sisko Laura käsi-kirjoittaa ja ohjaa elokuvaa. Lari kommentoi prosessia, ja Laura puolestaan teila Larin tulkinna. Elokuvan keskushenkilönä on Jumalan kyyneleeksi kutsuttu syrjäytynyt tai syrjäytetty. Hän on elämässään tehnyt kaikenlaista pientä. Hän on toiminut

”työllisyysviranomaisten narrina – koirana, ja koiranpaskojen keräilijä-

nä. Hänelle oli puhuttu sanoja jotka olivat valtaa. Hänet oli ulkoistettu toiseuteen. Hänet oli siirretty kevyesti kuin pääoma. Hän ei tiennyt siirtyneensä sääntelytaloudesta avoimeen markkinatalouteen eikä sitä, että sivuun siirrettynä hänkin omalta vaatimattomalta osaltaan oli kilpailutekijä.”

Näkyvästi ei järjestelmä hänen elämäänsä puuttunut, ”yhtä vähän kuin se halusi puuttua hänet kadulle paiskanneen pörssiyhdistön päätöksiin ja toimintaan”.

Monien muiden ohella löytyy vielä Kari Lehtonen, verkoissa elävän ja bloggaavan heimon jäsen. Blogien kirjoittajat ovat kuin ihmisiä isoisän haudalla. Paljon ystäviä ja sukulaisia, joista tuskin ketään tuntee. Ja silti jää koukkuun:

”Kun julkaisee oman päivityksensä, alkaa odottaa kommentteja.”

Siinä kasvottomuuden maailmassa ja tietoverkkojen tunnistamattomassa huminassa viha voi purkautua miten vain ja keneen tahansa. Seppälä huutaa älymystön perään. Ja kovaa saakin huutaa. Se kun on sellaista kuin sen halutaankin olevan.

”Näyttämö ja katsomo on täynnä Sven Tuuvia, mutta yksi puuttui joukosta. talous. Sen oli hyvä olla roolissaan, jonka suomalainen älymystö oli sille suonut. Sen ei tarvinnut lausua repliikkejään ääneen. Riitti, että se käsikirjoitti ja omisti kaiken; maan, teatterin, lehdet, jotka käänsivät katseensa omistajasta ja paneutuivat kiittelemään halkopinon raossa laukaistua papattia.”

Seppälä viittaa Bertolt Brehtiin, joka teki rahaa ja näki itsensä ympäröivän maailman kirkkaana projektiona.

”Että näki, teki siitä älymystön. Moraalista ja etiikasta en ole puhunut sanaakaan. Toivoisin, että todellisella älymystöllä olisi sitä nykyistä enemmän. Olemme tulleet kehityksessä vaiheeseen, jossa moraalit ja äly sulkevat toisensa pois? Kieltämättä vähän pelkään, että niin on.”

Teos on sekä ajankohtainen että kaunokirjallista-taiteellista. Tämän päivän kirjallisessa miinakentässä ne näyttävät poissulkevan toisensa. Kirja kertoo rahasta ja vallasta. Ajasta ja paikasta. Kirjan takakansi sanoo, että ”väärennetty Rolex mittaa samaa aikaa kuin aito”. Kirja kertoo siitä, miksi emme usko siihen.